

Advies van (informatuur) Lenie Scholten aan GroenLinks over de coalitievorming.

Afgelopen dinsdag en woensdag heb ik met alle Nijmeegse fracties gesproken. Het waren prettige en open gesprekken, waar ik iedereen voor wil bedanken. En ook Tine Mientjes bedankt voor de prettige wijze waarop je mij ondersteund hebt.

Twee onderwerpen stonden centraal:

Wat is volgens U de meest wenselijke coalitie gezien de uitslag van 3 maart

Wat zijn volgens U de belangrijkste thema's voor de komende 4 jaar die in ieder geval een plek zouden moeten krijgen in het coalitieakkoord 2010-2014.

Over de inhoudelijke thema's zal ik kort zijn, dat is feitelijk de volgende ronde van de formatie. In de verslagen komen de inhoudelijke thema's per fractie wat uitgebreider aan bod. Een paar opmerkingen. Vanwege de vele verkiezingsdebatten die de afgelopen weken gehouden zijn zaten er weinig verrassingen in de presentatie van de thema's. En net als de afgelopen weken waren er programmatische verschillen, dat zie je in de prioriteitstelling tussen de thema's, als ook bij de invulling van de thema's. Wat opviel is de grote bereidheid om de verschillen te overbruggen. Er werden wel piketpalen geslagen, "dit is voor ons echt belangrijk", maar als ik doorvroeg, "hoe hard is hard, is dit een breekpunt voor jullie", dan bleek er meestal toch wel ruimte voor overleg te zijn. Het besef is er dat je in een coalitie elkaar iets moet gunnen. Bovendien kunnen meningsverschillen overbrugd worden – zo bleek- als in de uitwerking rekening wordt gehouden met elkaar opvattingen, zonder dat het onderwerp in zijn geheel van tafel moet.

Kortom, er zijn inhoudelijke verschillen, bij de een meer dan bij de ander. Maar er liggen geen in beton gegoten blokkades voor waarmee bepaalde coalities vooraf uitgesloten worden.

Een belangrijk thema in alle gesprekken vormen toch wel de bezuinigingen. Bijna alle fracties vinden dat er de komende weken heldere afspraken gemaakt moeten worden over de invulling daarvan. Met de vele onduidelijkheden is dat best ingewikkeld, krijgen we een generieke korting op het gemeentefonds of gaat de landelijke overheid selectief bezuinigen, die onduidelijkheid blijft de komende maanden nog. Ook de omvang is nog niet zeker. Maar zegt eigenlijk iedereen: keuzen zijn nu noodzakelijk, dat mag niet door geschoven worden in de tijd. De meeste fracties maken daarbij een tweeslag. Welke maatregelen tref je op korte termijn om al vooruitlopend op de landelijke kortingen bezuinigingen voor te bereiden. En welk pakket aan pijnlijke besluiten ben je vervolgens bereid te nemen als het eerste pakket onvoldoende oplevert.

De SP neemt hier overigens een wat andere positie in. Zij is minder pessimistisch, economisch herstel zou de komende jaren wel eens minder drastische bezuinigingen noodzakelijk maken dan we nu denken. Zet daarom eerst in op overbruggen met inzet van onze reserves, zonder dat we al structureel gaan ingrijpen. Mochten er op korte termijn toch structurele ingrepen nodig zijn, dan moet de ambtelijke organisatie krimpen en moeten er minder mensen ingehuurd worden. Meerdere fracties hebben zich kritisch uitgelaten over deze opstelling van de SP.

De lastenontwikkeling heb ik bij de meeste gesprekken ook aan de orde gesteld, om te verkennen in hoeverre hier blokkades liggen gezien de bezuinigingen. Hier zijn door 2 partijen duidelijke piketpalen geslagen. De VVD is tegen lastenverhoging om de bezuinigingen op te vangen. De PvdA wil voor wat betreft de OZB voor ondernemers binnen 4 jaar van de eerste plaats verdwenen zijn. Overigens zijn de meeste fracties uiterst terughoudend ten aanzien van lastenverhoging, men kiest over de volle breedte ervoor om

eerst keuzes te maken en in programma's te snijden, in het uiterste geval eventueel lastenverhoging.

En zo kom ik op het laatste onderwerp van de gesprekken en de kern van het advies, namelijk welke coalitie moet het worden?

Twee fracties, te weten het CDA en Stadspartij Nijmegen Nu hebben zich onthouden van uitspraken over dit onderwerp. Anderen hadden hier een uitgesproken opvatting over en sommigen hadden meerdere voorkeuren. D66, GroenLinks, VVD, VSP, Gewoon Nijmegen, hebben allen een eerste keuze voor een coalitie van 4 partijen, maar welke 4 daarover lopen de meningen nogal uiteen. PvdA en SP kiezen primair voor een driekoppige coalitie, maar ook daar verschilt de invulling. Als je alle coalities naast elkaar legt die als eerste keuze genoemd zijn, dan levert dat het volgende beeld op: GroenLinks wordt door iedereen genoemd, 7 maal, De PvdA wordt 6 maal genoemd, D66 wordt 5 maal genoemd, de VVD en SP beiden 3 maal, de VSP 2 maal en het CDA eenmaal. Kijk je naar de coalities die genoemd zijn als tweede keuze en voor hen die geen tweede keuze wilden maken heb ik de eerste keuze erbij betrokken dan levert dat precies hetzelfde beeld op, behalve dat het CDA dan niet meer genoemd is.

Maar zo simpel is het niet. Een coalitie is niet zomaar een optelsom van partijen, het moet meer zijn. De aankomende bezuinigingen gaan een zware wissel trekken op de komende coalitie. Er zullen moeilijke keuzes gemaakt moeten worden. Dat zal pijn doen in de stad, en dat zal veel en soms heftige reacties oproepen. Voer voor een krachtige oppositie. Dat betekent dat je een sterke coalitie nodig hebt, met onderling vertrouwen en weinig inhoudelijke verschillen, die elkaar vast weet te houden ook als het moeilijk wordt. Uit de gesprekken blijkt dat een coalitie van GroenLinks, PvdA en D66 het in zich heeft om die inhoudelijke band te ontwikkelen. Op belangrijke thema's als duurzaamheid, HOV, economisch beleid, modernisering van de gesubsidieerde arbeid, vindt men elkaar naar mijn overtuiging. Op andere thema's waar wat verschillen zijn geeft men in de gesprekken met mij al de richting aan waarop de overeenstemming mogelijk moet zijn. Alle drie de partijen geven aan dat ze twee wethouders claimen. En alle drie hebben aangegeven tijdens de coalitieonderhandelingen de bezuinigingen bij de kop te willen pakken om zo een goede basis voor de komende 4 jaar te leggen.

Maar! Diezelfde omstandigheden van de dreigende bezuinigingen zouden ook voor een brede coalitie kunnen pleiten, om zo breder draagvlak te krijgen voor de noodzakelijke ingrepen. Over de invulling van die verbreding wordt verschillend gedacht, maar met name de VVD en SP worden door de grote partijen genoemd. Tegelijkertijd worden programmatische verschillen zowel bij de SP als bij de VVD als problematisch gezien. Dat geldt andersom trouwens ook, de VVD en de SP noemen dat zelf ook. Ook de opstelling van de SP in het bezuinigingsdebat stuit op verzet. Alle fracties hebben aangegeven dat ze 7 wethouders niet acceptabel vinden. Bovendien hebben alle fracties aangegeven dat stabiliteit belangrijk is. Met een verbreding van VVD (26) of SP (27) kom je op een zodanige getalsmatige verhouding uit, dat het mogelijk is voor een van de coalitiepartijen om even niet mee te doen, zonder dat er sprake hoeft te zijn van een coalitiebreuk omdat er nog steeds een coalitiemeerderheid is. Dat houdt dus het risico van vluchtgedrag in, waarmee de gewenste stabiliteit in het geding komt.

Kortom. Alles overwegende adviseer ik de fractie van GroenLinks dan ook om een driekoppige coalitie te gaan vormen, te weten GroenLinks, PvdA en D66.

Lenie Scholten, 12 maart 2010